

**K 21/08**

**Komunikat prasowy po rozprawie dotyczącej ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.**

**14 maja 2009 r. o godz. 9.30 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek Krajowej Rady Komorniczej dotyczący możliwości działania wielu komorników w jednym rewirze komorniczym.**

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

- art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw jest zgodny z art. 2 i art. 7 konstytucji;
- art. 8 ust. 2 i 5 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 5 ustawy z 24 maja 2007 r., jest zgodny z art. 2 konstytucji;
- art. 8 ust. 7 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 5 ustawy z 24 maja 2007 r., w zakresie, w jakim wyklucza możliwość odmowy przyjęcia wniosku o wszczęcie egzekucji lub podjęcia innych czynności wchodzących w zakres ustawowych zadań komornika, poza granicami właściwości sądu apelacyjnego, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 31 ust. 3 konstytucji.
- art. 29 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 24 ustawy z 24 maja 2007 r., jest zgodny z art. 2 konstytucji.
- art. 29 ust. 5 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 24 ustawy z 24 maja 2007 r., w zakresie, w jakim przyznaje prezesowi sądu apelacyjnego uprawnienie do zobowiązania komornika do zatrudnienia wskazanego aplikanta komorniczego, jest zgodny z art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji.
- art. 32 ust. 6 zdanie pierwsze ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 29 ustawy z 24 maja 2007 r., jest zgodny z art. 2 konstytucji.
- art. 32 ust. 7 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 29 ustawy z 24 maja 2007 r., w zakresie, w jakim przyznaje prezesowi sądu apelacyjnego uprawnienie do zobowiązania komornika do zatrudnienia wskazanego asesora komorniczego, jest niezgodny z art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji.
- art. 40 ust. 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 37 ustawy z 24 maja 2007 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 konstytucji.
- art. 45 ust. 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 41 ustawy z 24 maja 2007 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 konstytucji.
- art. 49a ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 46 ustawy z 24 maja 2007 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 konstytucji.

W pozostałym zakresie Trybunał umorzył postępowanie.

Krajowa Rada Komornicza we wniosku skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego zarzuciła niezgodność z konstytucją kilku przepisom ustawy z 24 maja 2007 r. zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (zarzut nierzetelnej legislacji, naruszenie pieczy samorządowej, naruszenie w odniesieniu do komorników zasady równej ochrony własności).

Trybunał uznał za niezgodne konstytucją zwolnienie (w przeciwieństwie do innych wierzycieli) Skarbu Państwa z obowiązku wnoszenia zaliczek na wydatki gotówkowe ponoszone przez komornika w toku egzekucji (art. 40 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji) bądź opłaty egzekucyjne (art. 45 ust. 2 i art. 49a ust. 3) w sprawach niezwiązanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Opłaty i zaliczki uzyskiwane przez komornika, w ostatecznym rozrachunku stanowią element dochodu komornika, które podlega ochronie na podstawie art. 64 ust. 2 konstytucji. Komornicy nie powinni ponosić ciężarów wydatków i opłat, które powinien ponieść Skarb Państwa. Komornik jest jednoosobowym organem, wyposażonym przez państwo w określone władcze kompetencje zarówno wobec osób, jak i wobec innych instytucji publicznych, ale zadania określone w ustawie wykonuje na własny rachunek (art. 3a ustawy o komornikach). Nie ma uzasadnionych przesłanek, które usprawiedliwiłyby ograniczenie praw majątkowych komorników wskutek wprowadzenia regulacji przewidzianych w art. 40 ust. 2, art. 45 ust. 2 i art. 49a ustawy o komornikach. Trybunał uznał zaskarżone uprzywilejowanie Skarbu Państwa za nieuzasadnione także z punktu widzenia zasady proporcjonalności ingerencji ustawodawcy w prawa i wolności (art. 31 ust. 3 konstytucji).

Za niezgodny z konstytucją został uznany art. 32 ust. 7 ustawy o komornikach w zakresie, w jakim przyznaje prezesowi sądu apelacyjnego uprawnienie do zobowiązania komornika do zatrudnienia wskazanego asesora komorniczego. Trybunał zgodził się, że przyznanie prezesowi sądu apelacyjnego takiego uprawnienia (bez wskazania choćby ogólnych dyrektyw, którymi powinien kierować się prezes sądu apelacyjnego) spowodowało odebranie samorządowi komorniczemu wpływu na sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu komornika sądowego, co narusza art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji.

Analogiczną regulację, ale dotyczącą aplikantów (art. 29 ust. 5 ustawy o komornikach) Trybunał uznał jednak za zgodną z art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji, uwzględniając odmienny cel i tryb zatrudniania aplikantów i asesorów. W ocenie Trybunału, nie ma podstaw do twierdzenia, że zobowiązanie do zatrudnienia wskazanego aplikanta ogranicza (czy wręcz uniemożliwia) sprawowanie przez samorząd komorniczy konstytucyjnej pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu komornika, a tylko takie argumenty czyniłyby zasadnym zarzut naruszenia przez powołany przepis art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji.

Trybunał stwierdził także zgodność z konstytucją przepisu, który nakłada na komornika obowiązek zatrudnienia w okresie 3 lat co najmniej jednego aplikanta komorniczego (art. 29 ust. 3 ustawy o komornikach) oraz przepisu, który nakłada na komornika obowiązek zatrudnienia w okresie 2 lat co najmniej jednego asesora komorniczego (art. 32 ust. 6 zd. pierwsze ustawy o komornikach). Wziąwszy pod uwagę status komornika, jego zadania i rolę samorządu komorniczego, reprezentującego osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, zarzut naruszenia art. 2 konstytucji z powodu narzucenia obowiązku zatrudnienia aplikantów (asesorów) oraz wykreowania w tym celu ustawowego mechanizmu jego realizacji, Trybunał uznał za niezasadny.

Za zgodne z zaskarżonymi wzorcami konstytucyjnymi uznał Trybunał także pozostałe zakwestionowane przepisy. W szczególności art. 3 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym: "Przy wykonywaniu czynności komornik podlega orzeczeniom sądu i prezesowi sądu rejonowego, przy którym działa". Trybunał odrzucił argumentację wnioskodawców, iż w świetle wykładni gramatycznej przepisu można przyjąć, że prezes sądu rejonowego sprawuje nie tylko nadzór administracyjny, ale również nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika. Jest to pogląd nietrafny, oparty o czysto językową wykładnię pojęcia nadzoru administracyjnego i nadzoru judykacyjnego, wyinterpretowany z jednego wyizolowanego przepisu, któremu w wyniku interpretacji nadano treść niekonstytucyjną. Tymczasem inne przepisy wykluczają nadzór judykacyjny nad komornikiem ze strony prezesa sądu. Wątpliwości konstytucyjne dotyczące interpretacji art. 3 ust. 1 ustawy o komornikach, mają więc charakter pozorny. Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 3 ust. 1 ustawy o komornikach, rozumiany w ten sposób, że nadzór prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik nie dotyczy nadzoru judykacyjnego, jest zgodny z art. 2 oraz art. 7 konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny nie dopatrzył się również naruszenia porządku konstytucyjnego przez kolejne zaskarżone przepisy: art. 8 ust. 2, który stanowi: "W rewirze komorniczym może działać więcej niż jeden komornik", art. 8 ust. 5, który przewiduje, że: "Wierzyciel ma prawo wyboru komornika na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej". Art. 8 ust. 7, według którego: "Komornik wybrany przez wierzyciela nie może odmówić przyjęcia wniosku o wszczęcie egzekucji, dokonania zabezpieczenia lub podjęcia innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań" uznano za niekonstytucyjny. Zdaniem Trybunału obowiązek przyjęcia sprawy do egzekucji, gdy wiąże się to z wykroczeniem poza granice "własnego" sądu apelacyjnego jest nieproporcjonalnym obciążeniem.

Zakwestionowane normy składają się na nowy model funkcjonowania rewiru komorniczego. Nie jest kompetencją Trybunału Konstytucyjnego rozstrzygnięcie, czy i w jakim zakresie ustroj i organizacja egzekucji sądowej oraz instytucji komornika sądowego w Polsce powinny być otwarte na działania wolnego rynku szerzej niż przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z 2007 r., gdyż jest to kwestia decyzji politycznych ustawodawcy. Zarzuty wnioskodawcy, sformułowane w oparciu o skutki działania kwestionowanych przepisów, nie uzasadniają same w sobie stwierdzenia niekonstytucyjności wskazanych regulacji, zwłaszcza, że przyjęte w tym zakresie twierdzenia nie są przekonujące. W szczególności, nie można zgodzić się z wnioskodawcą, że dopuszczenie do działania w jednym rewirze więcej niż jednego komornika (art. 8 ust. 2 ustawy o komornikach), godzi w zasadę ustrojową, zgodnie z którą kompetencje organów państwa powinny zostać rozdzielone, przez co zostaje naruszony porządek konstytucyjny. Ustawodawca, przyjmując kwestionowane przez Krajową Radę Komorniczą regulacje, jednocześnie przewidział instrumenty i procedury mające zapobiegać występowaniu ewentualnych kolizji (obowiązki wierzyciela co do wskazania komornika lub oświadczenia o skorzystaniu z prawa wyboru) lub rozwiązywać te, które powstaną (zbieg egzekucji). Należy przy tym mieć na względzie, że wolność wyboru i wykonywania zawodu w przypadku komorników nie może być rozumiana jako wolność wykonywania, w zależności od swego uznania, określonych czynności zawodowych. To ustawodawca określa, na czym polega wykonywanie zawodu komornika i jakie są jego kompetencje, a ponieważ komornik jest funkcjonariuszem publicznym i organem państwa, prowadzącym egzekucję wykonanych wyroków sądowych, nie może tu być mowy o swobodzie czynności zawodowych. Trybunał Konstytucyjny nie znalazł też podstaw do stwierdzenia, że kwestionowany art. 8 ust. 2, 5 nie spełnia dyrektywy przyzwoitej legislacji, gdyż nie pozwoli na osiągnięcie zakładanych celów. Celem tym jest szybkość i skuteczność postępowania i nie ma podstaw do twierdzenia, że możliwość wyboru komornika i niemożność odmowy podjęcia przez niego czynności, przy

jednocześnie zwiększonej liczbie kancelarii komorniczych, powoduje zmniejszenie efektywności egzekucji. Jednoznaczne stwierdzenie (po upływie zaledwie ponad roku od wejścia w życie kwestionowanych przepisów), że przewidziane rozwiązania nie służą realizacji zakładanego celu, a wręcz przeszkadzają w jego realizacji, nie znajduje uzasadnienia. Z tych względów Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 8 ust. 2, 5 ustawy o komornikach jest zgodny z art. 2 konstytucji zaś art. 8 ust. 7 jest niezgodny.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Marek Kotlinowski, a sprawozdawcą była sędzia TK Ewa Łętowska.

**Wyrok jest ostateczny, a jego [sentencja](#) podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw.**

### **Komunikat prasowy przed rozprawą dotyczącą ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.**

**14 maja 2009 r. o godz. 9.30 Trybunał Konstytucyjny rozpozna wniosek Krajowej Rady Komorniczej dotyczący możliwości działania wielu komorników w jednym rewirze komorniczym.**

Trybunał Konstytucyjny orzeknie w sprawie zgodności:

- art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2, art. 7 konstytucji;
- art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 konstytucji,
- art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 2007 roku o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 8 ust. 2 oraz art. 8 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 konstytucji;
- art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 konstytucji;
- art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 29 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 oraz art. 17 ust. 1 konstytucji;
- art. 1 pkt 29 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 32 ust. 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 konstytucji;
- art. 1 pkt 29 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 32 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2 oraz art. 17 ust. 1 konstytucji;
- art. 1 pkt 37 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2, art. 32 ust. i art. 64 ust. 2 konstytucji;
- art. 1 pkt 41 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2, art. 32 ust. i art. 64 ust. 2 konstytucji;
- art. 1 pkt 46 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i

egzekucji oraz niektórych innych ustaw w odniesieniu do art. 49a ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji z art. 2, art. 32 ust. i art. 64 ust. 2 konstytucji;

Nowe brzmienie art. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji stawia na jednej płaszczyźnie nadzór sprawowany przez sąd oraz przez prezesa sądu rejonowego, przy którym komornik wykonuje swoje czynności. Niewyznaczenie ram prawnych, w których prezes sądu rejonowego mógłby sprawować nadzór nad czynnościami komornika narusza, zdaniem wnioskodawcy, zasadę, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa oraz stoi w sprzeczności z wymogiem przyzwoitej legislacji.

Art. 8 ust. 2 znowelizowanej ustawy o komornikach sądowych i egzekucji dopuszcza działanie wielu komorników w jednym rewirze komorniczym, obejmującym obszar właściwości sądu rejonowego. Efektem tych zmian jest sytuacja, w której na jednym obszarze właściwych będzie wielu komorników, co jest sprzeczne z zasadą mówiącą, że zakres kompetencji organów do działania na określonym terytorium nie może się pokrywać. Unormowanie zawarte w znowelizowanym art. 8 ust. 2 wprowadza możliwość swobodnego wyboru komornika przez wierzyciela na terenie rewiru. To zaś, zdaniem wnioskodawcy, prowadzi do konkurencji między komornikami, a więc organami stosującymi środki przymusu państwowego.

W myśl znowelizowanego art. 8 ust. 7 komornik został pozbawiony prawa odmowy przyjęcia wniosku o wszczęcie egzekucji, dokonania zabezpieczenia lub podjęcia innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań, nawet gdyby czynności te miały być wykonywane poza jego rewirem komorniczym. Zdaniem wnioskodawcy przepis ten może prowadzić do znacznej dezorganizacji funkcjonowania kancelarii komorniczych, czego efektem będzie pogorszenie jakości i szybkości prowadzonych postępowań.

Art. 29 ust. 3 znowelizowanej ustawy o komornikach sądowych i egzekucji stanowi, że komornik ma obowiązek zatrudnić w okresie 3 lat co najmniej jednego aplikanta komorniczego. Przepis ten nakłada określony obowiązek prawny, którego wykonanie uzależnione jest od czynników, na które komornik nie ma wpływu, jak zatrudnienie odpowiedniej ilości aplikantów czy skierowanie aplikanta do określonej kancelarii komorniczej. Obowiązek ten może również stanowić istotne finansowe obciążenie komornika co godzi w zasadę przyzwoitej legislacji.

Znowelizowany art. 29 ust. 5 przyznaje prezesowi sądu apelacyjnego uprawnienie do zobowiązania komornika do zatrudnienia wskazanego aplikanta komorniczego. Uprawnienie to przysługuje również radzie izby komorniczej. Zdaniem wnioskodawcy, wybór dokonany przez prezesa sądu apelacyjnego może stać na przeszkodzie realizacji przez samorząd komorniczy obowiązku sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu komornika sądowego.

Nowe brzmienie art. 32 ust. 6 nakłada na komornika obowiązek zatrudnienia w okresie 2 lat co najmniej jednego asesora komorniczego. Obowiązek ten, w żadnym stopniu nie jest uzależniony od komornika, a jego niedookreślony charakter narusza zasadę przyzwoitej legislacji.

Art. 32 ust. 7 w nowym brzmieniu przyznaje prezesowi sądu apelacyjnego uprawnienie do zobowiązania komornika sądowego do zatrudnienia wskazanego asesora sądowego. W ocenie

wnioskodawcy uprawnienie to jest mało szczegółowe i nie ograniczone choćby ogólnymi dyrektywami, co pozwala na postawienie zarzutu nie spełniania postulatów przyzwoitej legislacji oraz sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu komornika sądowego.

Wszyscy wierzyciele wnoszący o dokonanie czynności w toku postępowania egzekucyjnego lub zabezpieczającego, mają na wezwanie komornika uiścić zaliczkę na pokrycie wydatków gotówkowych. Z obowiązku tego został zwolniony Skarb Państwa. Oznacza to, jak wynika z nowego brzmienia art. 40 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, że wydatki te powinien ponieść komornik. Stworzenie takiej preferencji może wprowadzić nieuzasadnione uprzywilejowanie lub dyskryminację.

Znowelizowany art. 42 ust. 2 zwolnił Skarb Państwa od ponoszenia opłaty za dokonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego przysługującego komornikowi. Opłata ta ciąży nadal na innych podmiotach prawa cywilnego co doprowadza do nieuzasadnionego uprzywilejowania. Zwolnienie przysługujące Skarbowi Państwa obciąża finansowo komornika. Przy braku środków na pokrycie kosztów postępowania może być to przyczyną powstrzymania się od ich prowadzenia, co będzie negatywnie rzutować na szybkość i skuteczność postępowań zabezpieczających należności Skarbu Państwa.

Koszty zabezpieczenia świadczeń niepieniężnych jak też egzekucji tych świadczeń mogą być dochodzone wyłącznie przez stronę, na rzecz której zostały ustalone przez komornika w wydanym przez niego postanowieniu i zasądzone w prawomocnym wyroku sądu. Na podstawie znowelizowanego art. 49a ust. 3 komornik, który nie otrzyma opłaty z tytułu dokonania egzekucji świadczenia niepieniężnego, nie będzie miał żadnej prawnej możliwości ich uzyskania. Zatem zwolnienie Skarbu Państwa od obowiązku uiszczenia opłaty oznacza, że we wszystkich sprawach egzekucyjnych i zabezpieczających na rzecz Skarbu Państwa, komornik nie tylko nie otrzyma żadnego wynagrodzenia za dokonane czynności, lecz również nie uzyska zwrotu wydatków poniesionych w związku z dokonywanymi czynnościami, co jest niezgodnie z zasadami: przyzwoitej legislacji oraz równości.

Rozprawie będzie przewodniczył sędzia TK Marek Kotlinowski, a sprawozdawcą będzie sędzia TK Ewa Łętowska.

Ostatnia zmiana: 05/14/2009 14:00:29